

Alle namen van Nederland

Gerrit Bloothoof

Universiteit Utrecht / Meertens Instituut KNAW / IISG KNAW
g.bloothoof@uu.nl

Berkel Enschtot 30/11/11

1

naamkunde

- wat is de oorspronkelijk betekenis van een naam
  - persoonsnamen
  - aardrijkskundige namen
  - bedrijfsnamen, productnamen
  - ...
- wat is de maatschappelijke rol van een naam

Berkel Enschtot 30/11/11

2

eigennamen

- deel van onze identiteit
- kerngegeven in (historische) administratie
- verknoopt met tradities en taal
- sociaal-cultureel-ekonomische reflectie

Berkel Enschtot 30/11/11

3

onderwerpen vandaag

- moderne voornamen
  - populariteit
  - sociale differentiatie
  - Verspreiding
- familienamen
  - verspreiding
  - regionale namen
- migratie

Berkel Enschtot 30/11/11

4

namenbanken

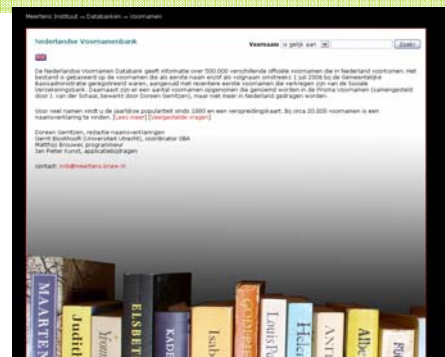
- gebaseerd op bevolkingsbrede selecties uit gemeentelijke basisadministratie
- voornamen 2006, 2010
- familienamen 2007
  - vergelijk volkstelling 1947

Berkel Enschtot 30/11/11

5

voornamen

Berkel Enschtot 30/11/11

6

voornamen

- eerste en volgnamen
- geboorteplaats en -jaar
- familierelaties
- 22 miljoen personen
  - 16 miljoen in 2006
  - 2 miljoen overleden 1994-2006
  - 4 miljoen overleden voor 1994 (gereconstrueerd)

Berkel Enschtot 30/11/11

7

de Nederlandse voornamenbank

bekijk www.meertens.knaw.nl/nvb

- voornaam
  - 500.000 verschillende
- aantal naamdragers in 2010
- verspreiding van geboorteplaatsen
- populariteit sinds 1880
- naamsverklaring beperkt

Berkel Enschtot 30/11/11

8

een voornamenrevolutie

van vernoeming naar mode

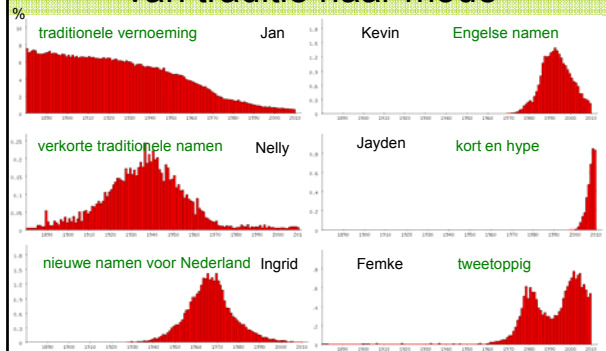
- vernoeming naar grootouders...
  - losgelaten in de loop van de 20e eeuw
  - maar toch nog wel in 2e voornaam
- vrijheid voor ouders
  - modeverschijnsel
  - keuze in overeenstemming met sociale omgeving

Berkel Enschtot 30/11/11

9

van traditie naar mode

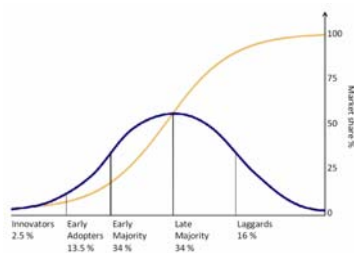

Berkel Enschtot 30/11/11

10

innovatie en verspreiding

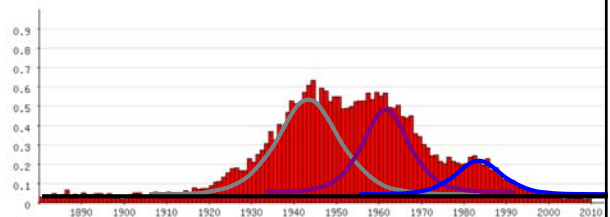
(Rogers, 1964)

Berkel Enschtot 30/11/11

11

complexe populariteit van Hans

- basislijn
- model pieken in 1944, 1962, 1985
- verschillende sociale klassen? (kunnen we niet aantonen)

Berkel Enschtot 30/11/11

12

veel voornamen

- GBA: 500.000 voornamen
- 80% van de kinderen hebben tegenwoordig 1500 verschillende namen

naamgroepen

- welke namen worden vaak samen in een gezin gevonden?
    - traditioneel (PR/RK – oude testament)
    - periode (pre-modern, modern)
    - taal (Fries, Frans, Engels, Italiaans, Spaans, Scandinavisch, Arabisch, Turks)
    - onderwerp (geschiedenis, cultuur, natuur)
- => 14 naamgroepen

specifiek voor Brabant

traditionele namen
(latijnse vorm)
(*Wilhelmus, Wilhelmina*)

korte Nederlandse
namen (*Anne, Bart*)

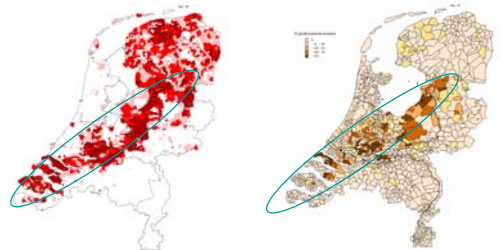
katholiek geloof

bible belt

traditionele Nederlandse namen
(*Gerrit, Trijntje*)

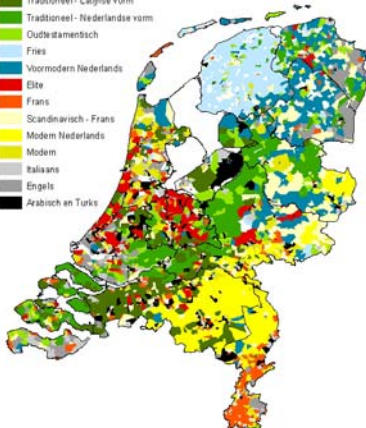
strenge protestanten

voornamen kaart

kenmerkende naamgroep per postcode gebied

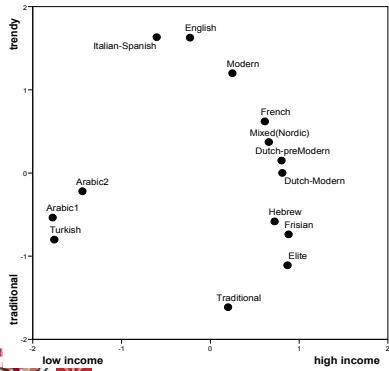

sociale achtergronden naamgeving

twee onafhankelijke factoren

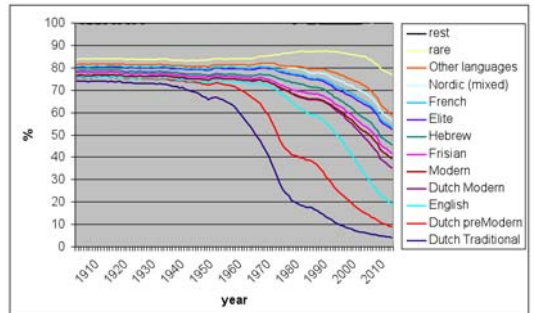
- opleiding
  - laag/hhoog
- levenshouding
  - trendy/traditioneel

naamgroepen en indicatoren

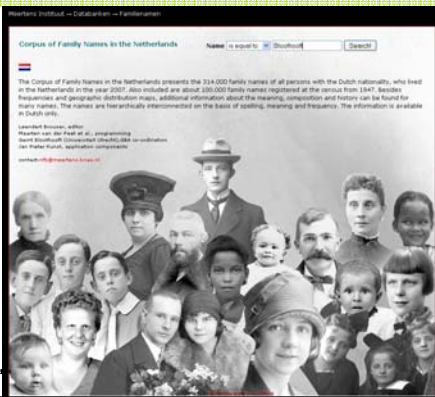

dynamiek van naamgroepen

1900-2010, cumulatief per jaar

familienamen

familienamen

- erfelijke naam
- vanaf middeleeuwen in zwang
- van zuid (Italië & Frankrijk) naar noord
  - Brabant en Limburg eerst
  - Friesland en Groningen laatst (1811)

familienamen

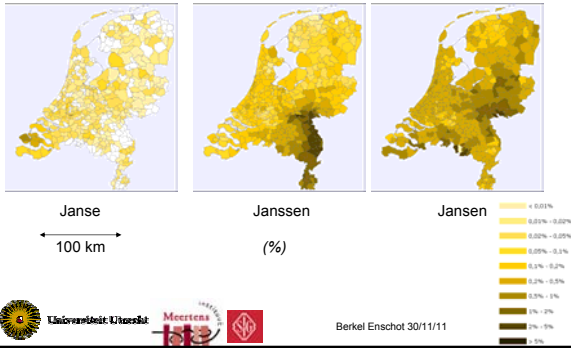
- familienaam
- woonplaats
-
- 18 miljoen personen
  - 16 miljoen in 2007
  - 2 miljoen overleden 1994-2007

de Nederlandse familienamenbank

bekijk www.meertens.knaw.nl/nfb

- familienaam
  - 314.000 (2007)
- aantal naamdragers in 1947 (volkstelling)
  - 10 miljoen
- aantal naamdragers in 2010
  - 16 miljoen + 2 miljoen
- verspreiding van woonplaatsen
- naamsverklaring beperkt

familienaam verspreiding

geavanceerd: ^Van G

Nederlandse Familienamenbank   Naam: Zoek!

479 treffers, maximaal 50 per pagina

[1-50] [51-100] [101-150] [151-200] [201-250] [251-300] [301-350] [351-400] [401-450] [451-479]

Deze verzameling kaarten: absoluut relatief

familienaam	aantal 2007	lemma
Garden, van	< 5	Garden, van
Gardes, van	15	Gardes, van
Gardenen, van	996	Gardenen, van
Gardinge, van	7	Gardinge, van
Gardingen, van	119	Gardingen, van
Garling, van	90	Garling, van
Garrel, van	34	Garrel, van
Garrel, van	48	Garrel, van
Garwe, van	11	Garwe, van
Gassel, van	84	Gassel, van
Gasselt, van	109	Gasselt, van
Gassen, van	60	Gassen, van
Gastel, van	1.863	Gastel, van
Gastale, van	13	Gastale, van
Gastelen, van	23	Gastelen, van
Gasteren, van	474	Gasteren, van
Garec, van	< 5	Garec, van
Gaveren, van	42	Gaveren, van
Gea, van	< 5	Gea, van
Geerbergen, van	12	Geerbergen, van

Berkel Enschede 30/11/11

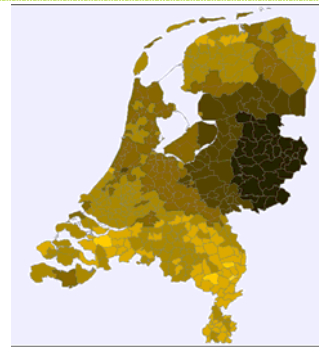
26

familienamen die beginnen met van G

27

familienamen die eindigen op -ink

28

familienamen die eindigen op -stra

29

regionale familienamen

- we definiëren die als:

50% van de naamdragers woont binnen 30 km van de centrumgemeente

Berkel Enschede 30/11/11

30

Brabantse regionale familienamen

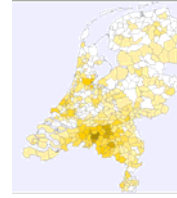
1 van de Ven	Eindhoven	11911	26 Verberne	Deurne	2572
2 van Gils	Breda	6085	27 Roovers	Breda	2390
3 Swinkels	Helmond	4966	28 van den Hout	Tilburg	2360
4 Manders	Deurne	4857	29 van de Kerkhof	Helmond	2342
5 de Laat	Tilburg	4521	30 van Gerwen	Eindhoven	2314
6 van Erp	Oss	4177	31 van Gorp	Tilburg	2301
7 van Esch	's-Hertogenbosch	4109	32 Leijten	Tilburg	2289
8 Schellekens	Tilburg	4076	33 Huijbregts	Breda	2279
9 Vogels	Helmond	3744	34 Megens	Oss	2218
10 van de Wiel	Heusden	3697	35 van Grinsven	Sint-Michielsgestel	2190
11 van Gestel	Tilburg	3628	36 van Bussel	Asten	2192
12 van der Aa	Sint-Michielsgestel	3613	37 Voets	's-Hertogenbosch	2063
13 van de Sande	Tilburg	3556	38 van den Elzen	Uden	2051
14 van Uden	Oss	3481	39 van Beurden	Tilburg	2031
15 van Hout	Helmond	3371	40 van den Biggelaar	Boxtel	1977
16 van Lierop	Helmond	3284	41 Bereklimans	Tilburg	1976
17 van der Zanden	Helmond	3250	42 Rooijackers	Eindhoven	1936
18 van Gool	Tilburg	3173	43 van Zundert	Breda	1931
19 van Riel	Tilburg	3115	44 Suijkerbuijk	Bergen op Zoom	1895
20 Pijneburg	Tilburg	2967	45 Habraken	Eindhoven	1883
21 Broeders	Oosterhout	2946	46 van Berlo	Gemert-Bakel	1865
22 van Laarhoven	Tilburg	2894	47 van Meer	Roosendaal	1848
23 van Iersel	Tilburg	2803	48 van de Wouw	Tilburg	1837
24 Heeren	Rucphen	2763	49 van Roosmalen	Schijndel	1815
25 Spierings	's-Hertogenbosch	2650	50 Verhees	Someren	1810

verspreiding

van Zundert

Schellekens

Swinkels

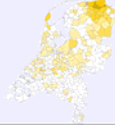

regionale familienamen

Wijnja

Medema

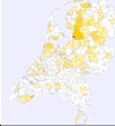
Assen

Geerdink

Romkes

Derksen

Koelewijn

Rood

regionale familienamen

van der Knaap

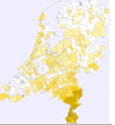
de Nooijer

van Gils

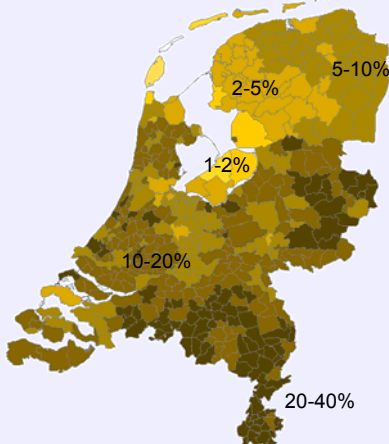

Houben

regionale namenkaart

- Twente
- Achterhoek
- Limburg
- Brabant
- vissersdorpen
- platteland meer dan steden
- effect stormvloed in Zeeland

3. migratie

Voornamenbank

per persoon:

- geboorteplaats bekend
- maar ook geboorteplaats van ouders, grootouders, overgrootouders

hoe verhuisden Nederlanders?

Oosterhout

Waar zijn de **personen** geboren die nu in Oosterhout wonen en tussen 30-50 jaar oud zijn

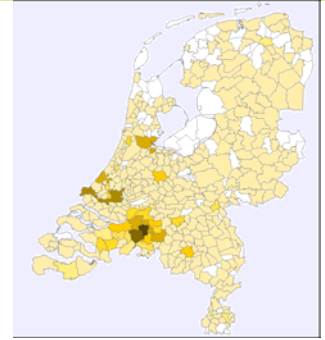
34% in Oosterhout zelf

Oosterhout, ouders

Waar zijn de **ouders** van die personen geboren?

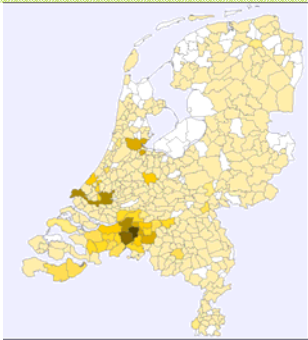
23% in Oosterhout zelf

Oosterhout, grootouders

Waar zijn de **grootouders** van die personen geboren?

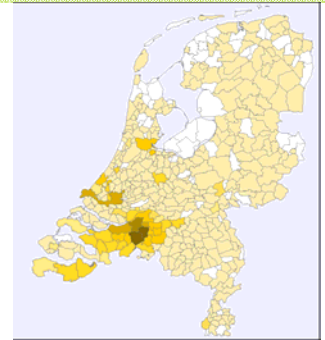
17% in Oosterhout zelf

Oosterhout, overgrootouders

Waar zijn de **overgrootouders** van die personen geboren?

15% in Oosterhout zelf

Oosterhout nakomelingen

Waar wonen nu de **kinderen** van personen die tussen 1880 en 1900 in Oosterhout zijn geboren

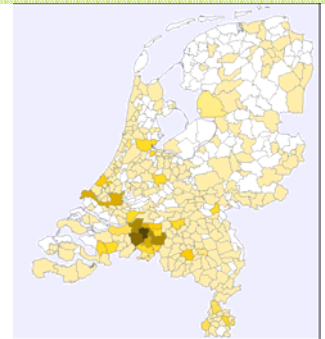
54% in Oosterhout zelf

Oosterhout nakomelingen

Waar wonen nu de **kleinkinderen** van personen die tussen 1880 en 1900 in Oosterhout zijn geboren

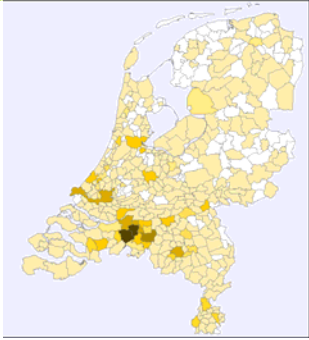
31% in Oosterhout zelf

Oosterhout nakomelingen

Waar wonen nu de **achterkleinkinderen** van personen die tussen 1880 en 1900 in Oosterhout zijn geboren

22% in Oosterhout zelf

Universiteit Utrecht

Meertens

Berkel Enschede 30/11/11

43

migratie

- Betrekkelijk weinig verhuizingen, en dan vooral in de regio zelf
- Behoud van regionale namen
- Steden trekken

Universiteit Utrecht

Meertens

Berkel Enschede 30/11/11

44

tot besluit

- voornamen: zeggen meer over onze ouders dan vroeger, en vertellen onze leeftijd
- familienamen: we verhuizen toch niet zo ver, velen wonen niet ver van de plaats van de stamvader

Universiteit Utrecht

Meertens

Berkel Enschede 30/11/11

45